

v Římě, 31. května 2012
ve svátek Navštívení Panny Marie

LIST MAGISTRA ŘÁDU O SLAVENÍ LITURGIE HODIN

Moji nejmilejší bratři a sestry,

„Kam jdete, pane Jindřichu?“ On odpověděl: „Jdu do Betánie.“ (Libellus 75) „Hned jsme svlékli starého člověka a oblékli tam nového, aby bylo skutkem dovršeno, co oni pěli.“ Toto se stalo na Popeleční středu, když bratři Jindřich, Lev a Jordán vstupovali do Řádu, do „domu poslušnosti“ („Dům poslušnosti“ je překladem slova „Betánie“, pozn. překl.) Takto vepsali své povolání bratří kazatelů do dynamiky putování k Velikonocům a zasadili je do společného slavení liturgie.

Obracím se k vám na počátku „liturgického mezidobí“, po oslavách Velikonoc a Soslání Ducha Svatého, s tímto dopisem, v němž bych rád ve světle právě zmíněné epizody ze života našich prvních bratří hovořil o společném slavení liturgie (ACG 2010 Roma, č. 79). Ve svém výkladu se nebudu věnovat nezbytnosti společného slavení liturgie hodin ani našemu slibu toto činit. Každý z nás zná řádové Konstituce i promulgační listy k různým liturgickým knihám našeho Propria (Proprium OP), ba co víc, každý z nás už zakusil, jaké následky může v jeho životě způsobit nedostatek věrnosti vzhledem k tomuto slavení. Tím, že stavíme náš řeholní život – osobní stejně tak jako komunitní – na společném slavení, dáváme jasně najevo, že nechceme jednotu a trpělivé budování naší komunity podrobit libovůli subjektivního pohledu jednotlivců. Stejně tak se nechci věnovat ani formám slavení: jeden a půl roku cestování po Řádu mi umožnilo poznat jednak velkou různorodost těchto forem, a také to, jak se díky péči věnované liturgickému slavení může spřádat jednota určité komunity či provincie. Proto, aby slavení mohla být naším společným zdrojem radosti, není potřeba hledat složité formy: i slavení docela prosté, je-li mu věnován dostatek péče a je-li kvalitně provedeno, je s to uspokojit tuto potřebu. Naopak, slavení, v nichž přehnaně lpíme na formě, či obráceně, která trpí nepřiměřenou rozvolněností, se pro komunitu mohou stát nesnesitelně těžkým břemenem, zdrojem únavy, rozladění a znechucení. V těchto případech navíc hrozí velké nebezpečí pro naše slavení: že z jeho středu odsuneme Krista, abychom Ho nahradili sebou samými.

Raději bych vám chtěl připomenout dvě skutečnosti, které jsou právě tak prosté jako radikální. První z nich říká, že společné slavení může být chápáno jako řada milníků, jež vymezují ideál našeho života jakožto života oddaného kázání. Společné slavení takto vnímané je cestou obrácení začínající Popelcem a směřující ke slávě Vzkříšení, cestou přeměny starého člověka v člověka znovuzrozeného z milosti, pramenící v Dechu života Vzkříšeného. Druhá pak je ozvěnou slov blahoslaveného Jordána, jež jsem citoval na počátku tohoto dopisu: společné slavení je zdrojem, z něhož můžeme čerpat poslušnost – poslušnost vůči tajemství Slova, které přichází, aby se spojilo s člověkem a aby tak člověku dalo příležitost prohlubovat jeho spojení s Bohem. Společné slavení Slova, od něhož jsme si kdysi vyprosili milost být mu zasvěceni. („Zasvěť je v pravdě: tvé slovo je pravda.“) Slavení je tedy vpravdě zdrojem naší poslušnosti

vůči povolání „kázat“ a „hlásat radostnou zvěst o Božím Slově“, a díky tomu se také ukazuje jako pramen naší jednoty.

„Dům poslušnosti“, totiž liturgické slavení, nás zve, abychom se stále znovu nechávali nadchnout tímto povoláním k jednotě a uvažovali o něm ze tří různých pohledů.

SLAVENÍ JEDNOTY VE SLOVĚ

Okamžik, v němž jsme byli přemoženi a rozhodli jsme se oddat svůj život kázání v Řádu, byl pro každého z nás také okamžikem živé radosti – radosti, že se bude moci modlit ve společenství bratří a sester, naslouchat společně s nimi Slovu, umožnit Slovu, aby do něj vstoupilo a postupně proniklo všechna jeho vlastní slova, žehnat a s naléhavostí vzývat Toho, jenž neustále přichází mezi lidi. Nejčastěji se modlíme v chóru, seřazeni okolo volného centrálního prostoru, jakoby otevřeného pro přijetí Toho, jenž přichází. Nejdeme si tedy na prvním místě do chóru splnit povinnost, k níž jsme se zavázali. V chóru se scházíme proto, abychom společně očekávali Toho, který přichází, abychom ho přijali, a především, abychom se Ho naučili rozpoznávat.

Liturgické slavení by pro nás mělo být několikrát za den se opakující příležitostí vystavit se spolu s bratry působení Slova: nechat je, aby nás vytrhlo z naší sebestřednosti, aby se nás zcela zmocnilo, aby uchopilo naši touhu dát náš život a naučilo nás dávat jej ještě lépe a více – tedy tak, jak bychom to nikdy nemohli dokázat opření pouze o své vlastní síly. Slavení opakující se každý den a každou Hodinu nám dodává odvahy vystavit se slyšení Slova, zaposlouchat se do slov Písma a modliteb tradice, zvykat si na důvěrnost, kterou chce Slovo s námi sdílet, rozlišovat ve slovech Písma tvář zjevujícího se Syna, samého pramene vši poslušnosti. Neustále potřebujeme občerstvovat síly a obnovovat zápal. A my víme, že nám to umožňuje právě tajemství liturgie – či, přesněji řečeno, liturgie je příležitostí k vzývání Pána, aby v nás tuto obrodu vykonal.

Jaké je však to dílo milosti, které se v každém jednotlivě i v nás jako ve společenství uskutečňuje prostřednictvím liturgického slavení? Předně bych si dovolil říci, že každé slavení oficia nás vede k tomu, abychom svůj život zakotvili v gestech, která provázela naši profesi. Co žádáte? Milosrdenství Boží a vaše. Kdo z nás někdy nebyl v hloubi srdce dojat zahajovací formulí modlitby Kompletáře, skrze niž – připomínajíc si žádost, jež předcházela naši profesi, a povzbuzováni touhou být pravdiví i před společenstvím bratrů – se v pravdě stavíme před Boha a přijímáme ujištění o Jeho milosrdenství a odpuštění, které nám dodává odvahu znovu pozvednout zrak? A copak každá Hodinka nezačíná právě dovoláváním se pomoci Toho, který jediný může podepřít náš život, naše bratrské společenství, naše kázání?

Známe to všichni, existují dny, kdy na sebe nemůžeme být zrovna hrdí. Jsou to dny, kdy bychom rádi byli spravedlivější, více nablízku a pozornější k druhým, méně uspokojení sami sebou a více se spoléhající na pomoc od Pána. Jsou to dny, kdy jako bychom pozbyli všechno počáteční nadšení, schopnost dostat radikálnosti naší odpovědi, velkodušnost v odevzdání se Bohu. Modlitba hodin, „posvěcení času“, je právě tím aktem víry, kterému i přes všechny tyto naše nedostatky nikdy neschází Přítomnost Boží. A je to právě toto ujištění, jež slavíme doxologii po doxologii, úklonu po úkloně. „Vstaňte“ – tuto odpověď jsme dostali v den naší profese. „Vstaňte“ – mohl slyšet blahoslavený Jordán. Vstaňte a vysvlečte člověka starého, abyste mohli obléci člověka nového.

Intuice oněch mladých lidí odcházejících do domu Betánie nám odhaluje, že cesta otevírající se před námi v den profese je cestou, jež nás vede k Velikonocům. Liturgické slavení hodin vtiskuje toto tajemství Velikonoc do hloubi té nejprostší všednosti našich dní a zahaluje jím náš čas. Náš lidský čas je tak proměněn v čas, jenž nás zcela přesahuje a jenž v nás, i přesto, formuje nového člověka. Je to čas příslibení smlouvy, o které slyšíme vyprávět Písmo a která je opěvována v Žalmech. Právě slova těchto Žalmů nás učí podmaňovat si Přítomnost a nechávat se podmanit touto Přítomností, jež proniká každý okamžik a jež k nám promlouvá, a odpovídat na Její pozvání. Je to také čas přítomnosti Krista, jež rozpoznáváme ve světle prvních svědků jeho Přítomnosti a jeho tajemství. A nakonec je to také čas lidství, které, rozpoznávajíc Ho, se Ho odvažuje spolu s emauzskými bratry vzývat, aby s nimi zůstal.

Slavíme-li liturgii hodin den po dni a v průběhu každého z nich, je to proto, aby náš čas byl skutečně a pevně uchopen touto Přítomností a rozvíjel se jakoby v odpověď na toto tajemství. Obléci člověka nového, to je zkrátka a dobře dovolit, aby odění starého člověka bylo nahrazeno tajemstvím Krista.

Tradice Řádu, jak víme, zdůrazňuje (a Konstituce to žádají), aby bratři ve středu liturgie hodin slavili eucharistii a aby tak konali společně při konventní mši. Je třeba znovu uvážit naléhavost tohoto požadavku, který ostatně mnoho z nás vyzdvihuje při kázání duchovních cvičeních v různých řeholních komunitách: kořenem bratrského společenství, zdrojem jeho životní síly a radosti je komunitní slavení eucharistie. Kvůli pastoračním úkolům se může stát, že jsou bratři vázáni sloužit mše například ve své farnosti, nebo s tou či onou skupinou... Tímto však nesmí být dotčena otázka společného slavení eucharistie. Komunitní slavení totiž není pouze jednou z možností pro každého kněze odsloužit mši pro případ, že by neměl ten den příležitost slavit „svoji“ mši – nikoli, společné slavení eucharistie je naléhavým pozváním adresovaným každému bratru, knězi i neknězi, aby přijal život a dar sebe sama z eucharistického sdílení spolu s bratry. Zůstaň s námi, Pane... Kéž On nám společně objasňuje Písmo a učiní naše srdce hořící a nedočkavá následovat ho v apoštolském úsilí! Nedočkavá žít ve skutečném společenství – totiž společenství, jehož kazatelské působení bude zakořeněno v bratrské jednotě, den po dni obnovované v lámání Chleba a rozdělení Kalicha.

SLAVENÍ JEDNOTY V BRATRSKÉM SPOLEČENSTVÍ

Liturgické slavení hodin musí být „událostí“ bratrského života. Dalo by se říci, že liturgické slavení v průběhu let a století nabylo formy observance, že se stalo výrazem pravidelnosti, ke které jsme se zavázali, určitým formálním ritem, jež je třeba vykonat jen proto, abychom si ho mohli odškrtnout na denním seznamu povinností. Bude-li však naše slavení Hodinek na prvním místě oslavou blízkosti Velikonoc (a když v očekávání pohřbu umístíme doprostřed našeho chóru ostatky bratra, jenž právě zemřel, nejde ani tak o to vyjádřit, že je stále s námi, ale spíše, že toho, jenž už s námi není, chceme odevzdat Tomu, který přichází do našeho středu, aby ho vnesl do svých Velikonoc), výše zmíněné formalistické chápání Hodinek jako povinnosti vykonat určitý ritus, či jak se říká „odmodlit se oficiem“, se nám stane docela cizím. Tajemství Velikonoc pro nás musí být neustálou pobídkou k účasti na oficiu, toto tajemství života stále znovu se dávajícího nás musí učinit lačnými tohoto setkání. A radost z bratrství, stvrzeného v eucharistickém sdílení, ať nás shromažďuje ke společné oslavě naděje, pramenící z příchodu Slova spásy.

Tento příchod Slova slavíme jako tajemství, zdroj a základ našeho bratrství. Copak není naše pravidelné setkávání v chóru opakovanou příležitostí připomenout si toto neproniknutelné

mysterium milosti? Na jedné straně Slovo přichází a promlouvá ke světu a k nám; na druhé straně nám dává sílu i slova, abychom se nyní i my sami mohli odvážit promlouvat k Němu. Opustit naše vlastní řeči a moudra, opustit i to, o čem jsme přesvědčeni, že velmi dobře ovládáme – abychom nechali hovořit Jeho. Mnohokrát za den bychom se měli modlit tajemství Nalezení v chrámě: jen On sám je učitel, který zjevuje tajemství Písma!

Liturgické slavení je svorníkem našich dnů, jenž vyjadřuje naše „zasvěcení se pravdě, jež je Slovo“, zasvěcení, které si vzájemně připomínáme, v němž se vzájemně podpíráme, jež si jedni druhým udělujeme. Liturgie hodin, jak říká tradice, zasvěcuje určitým způsobem chronologický čas Bohu: skrze své opakování a trvání totiž zasvěcuje vnitřní „trvání“ člověka pravdě, jíž je Slovo, které přichází.

V duchu tohoto pohledu nás naše Konstituce vybízají, abychom naše komunity založili na společném slavení eucharistického tajemství (LCO 3). Ať už jsme o první nebo šesté hodině byli obzvláště velkorysí, či se o třetí nebo deváté hodině potýkali se ztrátou apoštolské odvahy nebo s osobní sklíčeností, hodina společného eucharistického slavení je vždy časem příhodným, abychom u pramene darovaného života čerpali sílu a radost k rozdávání života, ježž jsme přijali, s touhou po spáse světa vyrytou v srdci.

Samozřejmě, i v tomto bodě můžeme vznášet námitky, například ohledně počtu mší sloužených na určitých apoštolských a pastoračních místech či ohledně ritu, v němž bychom rádi slavili. Náš Řád se opírá o společné slavení tajemství, jež je středem všech tajemství a jež nás musí přivést k definitivnímu zřeknutí se všeho pokušení k relativismu, upřednostňování svých vlastních zájmů a priorit před požadavky tohoto základu komunity.

Mezi slavením liturgie, která posvěcuje hodiny dne, a eucharistickým slavením, jež vytváří společenství, existuje jednota, obdobně jako existuje jednota v rámci apoštolského způsobu života mezi kázáním na cestách světa a službou lásky poskytnuté světu. Mezi liturgickým slavením hodin, apoštolským rozhovorem a trpělivým studiem existuje hluboká a životodárná jednota. Příčinou této jednoty je skutečnost, že všechny tyto prvky našeho života vyžadují naši bdělost a stálou připravenost rozpoznat a přijmout Slovo, které přichází. Když společně usilujeme žít z této jednoty, oslavujeme tak Toho, jenž je přítomen uprostřed nás a v jehož jménu toužíme nabízet naději spásy.

SLAVENÍ JEDNOTY PŘIJATÉ PRO SPÁSU SVĚTA

Do středu společenství bratří, jež je pro slavení a slavením shromážděno, nepřichází pouze Kristus, ale vstupuje do něj také svět. Slavení je vlastně časem, během něhož je v bratrském společenství kultivována láska ke světu. O Dominikovi se vypráví, že mluvil o Bohu nebo s Bohem, mluvě Bohu o lidech a o Bohu lidem. Říká se o něm, že se nepřestával přimlouvav za svět. Liturgické slavení hodin je pro naše komunity přednostním místem, kam přinášíme a kde předkládáme Bohu tužby světa – světa, do něhož jsme poslání jako Kazatelé.

Přednášíme je už tehdy, když se modlíme slovy žalmů, jež věrně vystihují touhy člověka, jeho žízeň po spáse i jeho časté neporozumění událostem vlastního života. Přednášíme je, když si při zpěvu žalmů přivlastňujeme dějiny národa, který byl Bohem vyvolen stát se národem pro Boha a být tak ve světě znamením zaslíbení, že tento svět se může stát „světem pro Boha“. Troufli bychom si tvrdit, že když uprostřed světa vyzpěvujeme příběh tohoto národa patřícího

Bohu, otvíráme tak „průrvu“ v moderních dějinách, průrvu, která umožňuje člověku vidět za to, co se zdá být již jeho zpečetěným osudem, za to, co se mu jeví jako slepá ulička, jako nesmyslná, ač definitivní překážka v chodu světa? Modlitbou žalmů opěvujeme příslib oné Přítomnosti a onoho Příchodu, jenž se nedokáže spokojit se „slepými uličkami“ a „zatměním lidského pohledu“, ale naopak vrhá na konkrétní situace světlo věčného zaslíbení.

Zpívat hodinu po hodině liturgii tedy znamená umožnit, aby i uprostřed hluku světa bylo slyšet přesvědčení, že svět je zachráněn. A pro Kazatele to znamená hodinu po hodině v sobě obnovovat to, co oživuje jeho zasvěcení se Slovu – totiž touhu po spáse světa.

Tyto tužby světa samozřejmě také přednášíme v modlitbě přímluv, tak důležité v naší tradici. Přímluvná modlitba se od Dominikova výkřiku „Co bude s hříšníky?“ stala charakteristickým znakem naší duchovní a modlitební tradice. Volba apoštolského způsobu života v sobě zahrnuje připravenost přijmout za vlastní slzy a radosti světa, jeho naděje a zklamání, jeho jistoty a pochybnosti. Tak jako nás zasvěcení se Slovu vybízí, abychom se tímto Slovem nechali uchopit, proniknout, pozvednout a směřovat k Otci, tak i osud sdílený se světem se má stát nedílnou součástí našeho života, neustálou pobídkou k obnovování a prohlubování našeho porozumění Zaslíbení, podnětem k tomu, pozvedat náš zrak k Otci a předkládat mu očekávání a potřeby světa.

„Neprosím však jen za ně, ale za všechny, kteří skrze ně ve mne uvěří.“ Tento dvojitý pohyb – uchvácení Slovem a obrácení se k Bohu za pomoci lidských slov, která chtějí být ozvěnou Kristovy starostlivosti o svět – tento dvojitý pohyb nás přetváří v Toho, jenž jako první kráčel po cestě apoštolského života. Obracet se ke světu se Slovem Boha, jemuž chceme být zasvěcení, a obracet se k Bohu slovy světa, jež vyjadřují jeho naděje a potřeby, vytváří společně jednu jedinou realitu. Občas jsme, co se týče naší přímluvné modlitby, docela nesmělí, jindy zase přespříliš formální. Skutečnost, jež je při této modlitbě ve hře, však z naší strany zasluhuje mnohem větší nasazení. Přímluvná modlitba je podstatným znakem Dominikovy duchovní školy, neboť byla vlastní Tomu, jehož chtěl Dominik jako kazatel následovat.

Dominik žádal bratry, aby slavili Hodinky veřejně. Tímto způsobem jsou naše komunity v průběhu každého dne zvány, aby otevřely svou modlitbu světu, všem oblastem a rozměrům jeho života, a učinily se v Boží přítomnosti ozvěnou jeho radostí a nadějí, jeho trápení a sklíčeností. Liturgické slavení takto tvoří nedílnou součást našeho poslání k evangelizaci, představuje jeden z rozměrů našeho officia kázat. Vzdávat díky Bohu a oslavovat ho pro neslýchanou lásku, kterou dal světu a kterou bez ustání udržuje Svě stvoření. Pokorně přijmout milost, Bohem nám prokazovanou, že se u Něj můžeme přimlouvav za svět, hovořit s Ním o těch, kteří se svěřují do našich modliteb. Milost, Bohem nám udělenou, zasvětit svůj život naléhavé modlitbě za spásu světa, kterou může dát jen On sám. Skrze přímluvnou modlitbu, jak se odvažujeme věřit, i přes těžkopádnost našich slov a naši nehodnost, nás Duch den po dni přetváří v obraz samotného Syna, jenž se modlí k Otci: „Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já.“

Konečně, nepřestávejme být ohromeni tím, jak slavení liturgie hodin, jež nechává svět pronikat do svých modliteb, poskytuje každý den příležitost vzdát díky Bohu za Jeho posvěcující Přítomnost, která proniká do světa. Copak nejsme právě tímto způsobem utváření díky působení Ducha jakožto komunita kazatelů – Ducha, který nás trpělivě přetváří k obrazu Toho, jenž je jediným Kazatelem? A nechme Jej přednášet naši neobratnou modlitbu Otci, umožněme mu, aby vryl do našich srdcí touhu po spáse – po spáse, pro niž On položil svůj život, a jejímiž kazateli chceme, dnes a podle našich možností, být i my.

A tak putujme každý den spolu s Ním vzhůru k Velikonocům a vzývejme úpěnlivě Ducha, abychom byli s to dostát našemu kazatelskému poslání.

fr. Bruno Cadoré OP
Magistr Řádu bratří kazatelů

Překlad: fr. Gabriel Malich OP